

В процесі проведеного дослідження автором запропоновано методику, яка дозволила сформулювати бачення про те, як фінансовий капітал, що входить до складу концепції інтегрованої звітності взаємодіє із системою бухгалтерського обліку, визначено інформаційні джерела такого капіталу, як відповідні статті фінансової звітності, так і синтетичні та аналітичні рахунки бухгалтерського обліку, що в свою чергу вивело розуміння фінансового капіталу на якісно новий рівень.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. В. Критичний аналіз концепцій інтегрованої звітності корпоративних підприємств. *Фінанси, облік і аудит: Зб. наук. праць*. 2018. Вип. 1(31). С.149 – 160.

Василевська-Смаглюк О. М.,
аспірантка кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
(м.Київ)

АДАПТАЦІЯ КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ВИМОГ ДОТРИМАННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ

Небувала за жорстокістю війна, розв'язана путінською Росією, зумовила запровадження воєнного стану в Україні і відповідно до його умов вимагає значного посилення контролю за виконанням бюджету. Ці обставини змінюють сукупність вимог до системи бюджетного контролю, її складових і системного забезпечення. Особливості воєнного стану мають враховуватися з метою посилення бюджетного контролю та удосконалення його інформаційного забезпечення.

Передовсім ідеться про безумовне дотримання норм Бюджетного кодексу України. Згідно з його вимогами бюджет як основоположний фінансовий план держави в умовах воєнного стану повинен передбачати істотне посилення контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів для забезпечення завдань та функцій, що покладаються на органи державної влади і місцевого самоврядування.

Зростає актуальність жорсткого відстежування як джерел формування доходів бюджету, так і напрямів бюджетних видатків. За умов

теперішнього зниження активності бізнесу, викликаного воєнними діями, потоки фінансових ресурсів, пов'язані з формуванням доходів бюджету, стають особливим об'єктом бюджетного контролю. Що стосується контролю за видатками бюджету, то в цих умовах видатки мають спрямовуватися таким чином, аби забезпечувати безперервність функціонування суспільно-господарської системи країни.

Умови воєнного стану спричиняють закономірне зростання актуальності контролю бюджетної безпеки. Дотримання безпеки вимагає захищеності усіх ланок бюджетної системи. Особливої значущості набуває забезпечення збалансованості доходів бюджету з бюджетними видатками та дотримання фінансово-економічної рівноваги. В умовах воєнного стану суцільним контролем має охоплюватися вся бюджетна система країни. Особливо жорсткому контролю підлягають її ієрархічні рівні, а саме:

- на макроекономічному рівні контроль має охоплювати бюджетні установи, які є органами державної влади, а також створені ними організації, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету;

- на мезоекономічному рівні контролю підлягають бюджетні установи, які є органами місцевого самоврядування (місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування (районні, районні у містах, міські, селищні, сільські ради) тощо), а також створені ними організації, що повністю утримуються за рахунок відповідного місцевого бюджету;

- на мікроекономічному рівні контроль має охоплювати сукупність організацій, створених органами державної влади для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність яких фінансується з державного бюджету або за визначених обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат.

Обставини воєнного часу також посилюють актуальність контролю за дотримання перебігу бюджетного процесу. Його нормами є адаптовані до цих обставин порядки складання, розгляду, затвердження бюджетів та їх виконання. Необхідність такого посилення особливо стосується контрольної функції бюджету: в умовах воєнного стану вона має забезпечувати перерозподіл формування та використання фінансових ресурсів між регіонами країни з метою сприяння тим регіонам, населення, виробничі потужності та інфраструктура яких страждають від наслідків бойових дій. Значущість контрольної функції бюджету в цих умовах істотно зростає, оскільки її виконання є запорукою забезпечення керованості сферою бюджетних відносин.

Специфіка гібридної війни Росії проти України обумовлює зміну вимог до інформаційного забезпечення бюджетного контролю. Надзвичайної значущості набуває інформація, релевантна для бюджетного контролю, а відтак і для дотримання бюджетної безпеки. Її важливість зростає у контексті сучасних викликів, зумовлених обставинами воєнного часу. Адже в теперішніх умовах релевантна інформація здатна бути прийнятною для того, аби відповідно спрямовувати контроль на акумулювання фінансових ресурсів та їх подальше використання з метою соціально-економічного розвитку регіонів країни.

Модернізація інформаційного забезпечення бюджетного контролю має здійснюватися відповідно до нинішніх викликів. При цьому слід брати до уваги адекватність спрямованості потоків інформаційних та фінансових ресурсів. Завдяки інформаційним потокам відбувається стеження за формуванням доходів бюджету та здійсненням бюджетних видатків. Відтак ідеться про дотримання взаємної відповідності спрямування інформаційних та фінансових потоків.

Іншим напрямом контролю є зіставлення ключових показників, що характеризують бюджет (доходів бюджету; видатків бюджету; бюджетного профіциту чи дефіциту) із показником валового національного продукту (ВНП) країни. Їхнє відношення до ВНП є важливим критерієм бюджетної безпеки і в умовах воєнного часу підлягає особливо ретельному контролю. Відповідно до теперішніх викликів мають бути встановлені порогові рівні бюджетної безпеки, зокрема, пороговий рівень бюджетного дефіциту. Запобігання бюджетному дефіциту в умовах гібридної війни потребує запровадження превентивного моніторингу його порогового рівня.

Конкретним фактографічним забезпеченням бюджетного контролю є статистична та облікова інформація. З огляду на те, що вона являє собою інформаційний «каркас» бюджетного менеджменту, інституційованість статистичної та облікової складових інформаційного забезпечення має посилювати релевантність кожної з них і сприяти дотриманню бюджетної безпеки.

Таким чином, розкриття бюджету як складника бюджетної безпеки потребує запровадження контролю адекватних безпекових критеріїв (зокрема, порогового рівня бюджетного дефіциту) з метою запобігання виникненню негативних відхилень. У перспективі, особливо в умовах цифрової економіки, зростатиме значущість статистичної та облікової інформації, призначених для контролю за дотриманням бюджетної безпеки.